

A DE-BTK HUMANDI Modern Filozófia Doktori Program műhelymunkái – Vitaszeminárium és Workshop

2020. február 3., szerda

Minden tisztelt érdeklődőt, témavezetőt, oktatót és a doktori iskola hallgatóit szeretettel várjuk a február 3-án, szerdán megrendezésre kerülő „doktorandusz napon”!

Célunk egy hagyományteremtő fórum megalapozása, melyen a doktori program hallgatói minden félévben bemutathatják kurrens munkáikat, vagy az érdeklődési körükbe tartozó kutatási anyagot.

Az alábbi URL-címen elérhetőek az eseménnyel kapcsolatos információk, továbbá ugyanitt lehet majd az eseményhez csatlakozni a WEBEX-en keresztül:

<http://nagyalma.hu/phd/>

Vitaszeminárium

Moderátor: Kelemen István

Időtartam: 9:00 – 12:00

(Minden előadónak körülbelül 30 perc áll rendelkezésére – a vitával együtt)

Biró Ákos: Apró lépések az anarchizmus felé

Az anarchizmus mint eszmerendszer értelmezése problémás feladat. Amennyire egyszerű köznyelvilleg megragadni, annyira nehéz ténylegesen filozófiailag vizsgálat alá vetni. A köznapi (pejoratív) értelmezése leginkább a politikum szférájából meríti a legitimitását. A tudományos minőségben való értekezés az anarchizmusról egyfajta legitimáció-deficittel indul. Első lépésként legtöbbször a terminus köznyelvi és szótári meghatározását kell megadnunk. Ezek után kezdődhet a szisztematikus lebontása e politikai dogmáknak az irányzatok bemutatásával és lehetséges azonosságuk megmutatásával, majd már csak annyi van hátra, hogy állítani kell valamit erről az eszmerendszerről...

Témavezető: Kelemen István | **Időtartam:** 9:00 – 9:30

Gáspár László: Adelson kísérlete és Wittgenstein színekizárási axiómája

Írásom középpontjában a propozicionális attitűdök logikai konzisztenciájának témája áll, amit valóság és illúzió kérdésén, színekkel kapcsolatos konkrét problémákon keresztül fogok bemutatni. Előzetesen ismertetem Wittgenstein színekizárási axiómáját és Adelson kísérletét, majd egy képzelte dialóguson keresztül a két gondolatkísérlet, a kétféle közelítésmód polemikus jellegére mutatok rá. Ezt követően a tapasztalaton és szabályokon alapuló rivális modellek bizonyítási módszereit tekintem át...

Témavezető: Kelemen István | **Időtartam:** 9:30 – 10:00

Kapusi János: Költészet és retorika viszonya Nietzsche filozófiájában

E dolgozatban kísérletet teszek a nietschei gondolkodás egy eddig kevésbé kutatott motívumának elemzésére. Céloom egy sajátos mintázat kirajzolódásának bemutatása, amely meglátásom szerint bizonyos vonásait tekintve először csupán nagyon halványan érzékelhető, utóbb azonban egyre erősebb vonalak jelzik annak mind erőteljesebb jelenlétét a nietschei filozófiában. Dolgozatom tárgyának körvonalazásakor első megközelítésben a retorika-nyelv-kultúra-pragmatizmus viszonyosságát emelem ki. Azonnal látható, hogy e hívószavak mindegyike megtalálható már a Nietzsche-recepcióban, értelmezésük könyvtárakat tölt meg...

Témavezető: Hévizi Ottó | **Időtartam:** 10:00 – 10:30

Som Balázs: **A törmelékek súlya alatt – A nyugati gondolkodás ontológiai terhe**

A létről való megnyilatkozás problémája már a preszókratikus korszaktól kezdődően áthatotta a nyugati filozófiai gondolkodást. A létező mindig valami, a lét ezzel szemben valami olyasmi, amit közvetlenül sosem gondolhatunk el. „Mégis állandóan gondoljuk a létet.” Ebből következik, hogy tulajdonképpen sosem lehet a lét egész mivoltát lefedő meghatározásunk, csupán egy részét tudjuk feltárni. Továbbá, az sem lehetséges, hogy a lét egyszerűen semmi legyen, hiszen lehetetlennek tűnik, mégis beszüremkedik és érezteti jelenlétét, amikor megtorpanva rádöbbenek, hogy „közös az, ahonnan elindulok és ugyanoda érkezem.” Hasonlóképp fogalmazta meg Parmenidész „metaontológiai” követeléseit...

Témavezető: Angyalosi Gergely | **Időtartam:** 10:30 – 11:00

Workshop

Elnök: Valastyán Tamás

Időtartam: 13:00 – 16:00

(Minden előadónak 30 perc áll rendelkezésére – vitával együtt)

Biró Ákos: **Az anarchia mint példázat. Megjegyzések Ulrich Klug Die geordnete Anarchie als philosophisches Leitbild des freiheitlichen Rechtsstaats című tanulmányához**

A kutatási területem alapvetően az anarchia elmélete köré szerveződik. Az eddigi kutatási periódusban, az alapvető magyar szakirodalom által adott értelmezéseket és a klasszikus anarchista teoretikákat kutattam. Ez az időszak – amit klasszikus érának hívunk – a 20. század elejéig értendő. A két világháború közötti időszak és 1945 után a nemzetközi helyzet alapvetően alakította át az anarchista filozófia álláspontját a világról és onnantól ezt már alapvetően a modern érába soroljuk. Ulrich Klug német jogteoretikus, professzor 1978-ban megjelent Die geordnete Anarchie als philosophisches Leitbild des freiheitlichen Rechtsstaats című tanulmánya alapvetően tér el például a hagyományos és a magyar szakirodalom anarchista értelmezésétől. Átala markáns megkülönböztetést lehet tenni az anarchia teoretikáján belül az anarchia és az anarchizmus között. Tisztázó logikai eszmefuttatása új módot teremtett a „rehabilitációra”. A kutatásom jelenlegi fázisában belevetettem magam az államelmélet és jogfilozófiai munkáit összegző 1981-es Skeptische Rechtsphilosophie und humanes Strafrecht című kötet feldolgozásába, amelynek említése a magyar anarchista korpuszból kimaradt. Fordításai minimálisak és azok is csak összefoglalók és utalások szintjén van jelen. Termékeny terület ez, ha meg akarjuk érteni mit jelent, ha valaki az anarchiát államnak értelmezi és a jogállam egyetlen tiszta lehetőségének tartja. Ez az állítás elemi erővel töri át a hagyományos anarchia értelmezéseket és falakat.

Tiszta, világos vizsgálata és érvelése annak is üdítő lehet, aki alapvetően nem érdeklődik vagy egyenesen elutasítja az anarchia koncepcióját.

Témavezető: Kelemen István | **Időtartam:** 13:00 – 13:30

Gáspár László: **Fizikalizmus, természet, komplexitás. A Hempel-dilemma**

A Hempel-dilemma azt a problémát takarja, hogy a tudomány fejlődésének tanulsága szerint, kurrens fizikai elméleteinket a jövőben felülbíráljuk, a jövőbeli elméletekről pedig fogalmunk sincs. Hiszen senki nem várhatja el a jelenlegi elméletektől, hogy mindent megmagyarázzanak, így hamis elvárásaink lesznek a magyarázat teljességét illetően, ha pedig egy jövőbeni ideális vagy teljes elméletre apellálunk, akkor triviális és üres idolum lesz fizika-fogalmunk. Tehát a fizikai elmélet nem-teljessége és triviális üressége közé kerülünk. Hempel felvetése azért nagy horderejű, mert olyan kardinális kérdéseket érint, mint mit tekintünk fizikai tulajdonságoknak és egyáltalán mi egy fizikai elmélet? E kérdésekre adott válaszok hiányában végső soron nem tudunk világos fogalmat alkotni a fizikalista elmélet mibenlétéről, így a fizikalizmus elmélete definíciós és legitimációs krízisbe kerül, hiszen nem tud számot adni arról az elméletről, amelyre hivatkozik.

Témavezető: Kelemen István | **Időtartam:** 13:30 – 14:00

Kapusi János: **Toposz és atoposz – Az örök visszatérés gondolata Nietzsche filozófiájában**

Előadásomban az ugyanannak az örök visszatérése nietschei gondolatát kívánom körüljárni. Jelen esetben nem maga az eszme kerül kifejtésre, hanem annak elhelyezésére teszek kísérletet Nietzsche filozófiájában. Mint ismeretes, Nietzsche gondolkodásában a gondolatok gondolata kiemelkedő helyet foglal el, nyomban az 1881 augusztusában történő felbukkanásakor. Meglátásom szerint e körülmény megragadható olyan eseményként is a nietschei gondolkodás történetében, amely előremutatván meghatározza a későbbi filozófiás egyedül lehetséges módját és feladatát. Arra teszek kísérletet, hogy körüljárjam az 1880-as évek elején Nietzsche jellemző szellemi-filozófiai pozíciót. Előadásom két feladatot szabott ki magának: egyrészt szeretné bemutatni Nietzsche szellemi-filozófiai pozícióját, különös tekintettel az 1880-as és 1881-es évekre, felmutatván azokat az alapmotívumokat, melyek ez idő tájt Nietzsche gondolkodását irányítják. Elsőként az 1880 tavaszán keletkezett *L'Ombra di Venezia* címet viselő törredékegyüttes Előszavában jelentkező önkritika-kísérlet alapján próbálom feltárni az erre az időszakra (mintegy két éves periódus) jellemző nietschei intellektuális helyzetet. Előadásom második felében pedig arra szeretnék kitérni az 1881 augusztusából származó *Az ugyanannak az örök visszatérése gondolata*. Vázlat című jegyzet alapján, hogy az örök visszatérés gondolata miképp rendezte újra és miként organizálta egybe a nietschei életművet.

Témavezető: Hévízi Ottó | **Időtartam:** 14:00 – 14:30

Karkusz Patrik: **Leibniziánus elemek Charles Bonnet és Denis Diderot természetfilozófiájában**

Előadásomban Leibniz filozófiájából indulok ki és azt vizsgálom, hogy egy alapvetően statikus fajfelfogás, a preformáció elmélete, hogyan hozható összhangba a világ változatosságának elvével, figyelembe véve az egyszerűség és a kontinuitás elvet is. A kérdés szempontjából a Teodícea 90. paragrafusa a leginkább mérvadó, ahol a preformációra építve egy pusztán növekedéssel számoló elmélettel találkozunk, hiszen a preformáció terminusa éppen arra utal, hogy a szaporodás során nem jönnek létre új minőségek, mert a leszarmazottak „kicsiben” már eleve adva vannak az egyedben. Éppen ezért érvelésemmel igyekszem bizonyítani, hogy Leibniz változatosság-elve egy ismétlődő változatosság feltételezésével működőképes. A leibnizi alapok lefektetése után - előadásom második szakaszában - a német filozófus fajfelfogásának hatásait vizsgálom Charles Bonnet és Denis Diderot természetfilozófiájában. Mennyiben mondható leibniziánusnak ez a két gondolkodó? Hogyan kapcsolható össze az általuk képviselt „lények végtelen láncolta” a leibnizi elvekkel? És nem utolsó sorban: hogyan válhat egy filozófia előadás főszereplőjévé az édesvízi polip? Szándékom szerint, az előadás végére, mindhárom kérdésre választ kaphatunk.

Témavezető: Bujalos István | **Időtartam:** 14:30 – 15:00

Kormos Réka: **Olvasáselméletek és isekai nyugaton és keleten**

Előadásom során be szeretném mutatni a doktori éveim alatt vizsgálni kívánt jelenségeket és fogalmakat, melynek alapját képezi a japán képzőművészethez fűződő nyugati viszony, azon belül az, hogy képesek vagyunk-e rávetíteni az európai befogadás elméleteket a keleti művészetekre, vagy ez csak félreértésekhez vezetne, mivel nem illik bele a mi művészeti fogalmunkba. Kitekintést kívánok nyújtani az idegenség jelenségébe a japán kultúra segítségével, majd a fenséges kérdéskörét is érinteni, kiemelve a természeti fenségesben észrevett hasonlóságokat a japán és a nyugati kultúrában. Ezen kívül kiemelem Roland Barthes A szöveg öröme rávetíthetőségét a japán irodalomra, művészetekre. Hangsúlyozva az öröm és a vágy fogalmát. Továbbá érinteni szeretném az ez által felmerült fogalmakat, melyek tanulmányom alapját adják. Ebből kiemelem az idegenség, fantasy, mágikus realizmus és ezek megjelenését a pop kultúrában felbukkanó isekaiiban. Be kívánom mutatni az isekait magát, mely az irodalomban és különböző médiumokban is megjelenő műfaj és annak alapját a possible word theorykat. Más néven lehetséges világ elméleteket. Az isekai esetében külön figyelmet kívánok szánni az olvasó és a főhős pozíciójára és ezek figyelembevétele során megtekinteni az író alakját. Az idegenség érzését, melyet a téma vethet fel, egy nyugaton ismert példával szándékozom enyhíteni, Lewis Carroll Alice csodaországbanjával, mely az egyik legismertebb mű, ha a possible world theorykat vesszük figyelembe, de közelebbi vizsgálat után rájövünk arra, hogy az isekai követelményeinek is megfelel.

Témavezető: Antal Éva | **Időtartam:** 15:00 – 15:30

Kunkli Emese: **Mr. Knightley és a kanti erények - Gondolatkísérlet Jane Austen "erénytanáról"**

Jane Austen a romantika korának egyik kiemelkedő brit irodalmi alakja, akinek az ironikus hangnemben megírt regényei a kritikai realizmus műfajának úttörő alkotásai közé sorolhatóak. A történeteit olvasva végigkövethetjük, ahogy a főhősei (ki több, ki kevesebb) nehézségeken keresztülmenve, elérik a boldogságukat. A boldogság fogalma pedig sohasem volt annyira központi kérdés, mint a romantika korában, amikor hozzávetőlegesen elnyeri a mai napig meghatározó jelentését, ami élesen elkülönül például az arisztotelészi eudaimóniától. Az a nézet, hogy az erényes élet nem feltétlenül vezet el a boldogsághoz, egyértelművé válik a boldogságetikák Kant utáni válságától kezdve. Kutatásom során nagy jelentőséget szeretnék tulajdonítani Kant Az erkölcsök metafizikája című szövegének, azon belül is az erénytani résznek. Itt Kant azt a kérdést járja körül tüzetesebben, hogy elgondolható-e olyan cél, amely egyben kötelezettség is. Jelen esetben azt igyekszem megvizsgálni: vajon lehet-e Jane Austen regényeinek Kant-féle erénytani olvasatát adni? Ehhez a gondolatkísérlethez az írónő Emma című regényére támaszkodom, azon belül is Mr. Knightley karakterére. A későbbiekben viszont Austen más írásait is szeretném hasonló vizsgálódás alá vetni.

Témavezető: Tánczos Péter | **Időtartam:** 15:30 – 16:00